

Styrets årsberetning for 2017

Virksomheten	2
Redegjørelse for årsregnskapet	2
Forsikringsvirksomheten	3
Medlemskap	3
Utviklingen i medlemsbestanden	4
Pensjonsytelser	4
Premieinntekter	5
Pensjonsforpliktelser	6
Kapitalforvaltning	6
Retningslinjer for kapitalforvaltningen	6
Markedsutviklingen i 2017	6
Aktivafordeling og resultater – kollektivporteføljen	7
Aktivafordeling og resultater – selskapsporteføljen	9
Finansiell risiko	9
Aksje- og eiendomsrisiko	9
Kredittrisiko	9
Renterisiko	10
Valutarisiko	10
Likviditetsrisiko	10
Risikostyring og soliditet	10
Risikorapportering	10
Organisasjon, administrasjon og drift	11
Konsesjon og selskapsvedtekter	11
Forsikringsavtale/-vilkår	11
Administrasjon og drift	11
Samfunnsansvar	12
Internkontroll og risikostyring	12
Videre drift	12

Virksomheten

Harstad kommunale pensjonskasse (Hkp) ble etablert med oppstart 1. januar 2013, ved at Harstad kommunes pensjonsordninger ble flyttet fra forsikrede ordninger i livselskap til egen pensjonskasse. Pensjonskassen har konsesjon til å drive kollektiv pensjonsforsikring i henhold til Finansforetaksloven § 2-16.

Hkp er en selvstendig juridisk enhet med egen regnskapsføring. Pensjonskassens midler holdes adskilt fra kommunens og foretakenes midler, og pensjonskassen hefter heller ikke for kommunens og foretakenes forpliktelser. Pensjonskassens formue og inntekter kan følgelig ikke for noen del tilfalle kommunen eller foretakene eller deres kreditorer. Styret er pensjonskassens øverste organ. Virksomheten er forankret i det samme lov- og forskriftsverk som gjelder for finans- og forsikringsbransjen for øvrig, og står under tilsyn fra Finanstilsynet.

Pensjonskassens formål er å yte pensjoner til medlemmer og andre pensjonsberettigede i henhold til bestemmelsene i hovedtariffavtalen for kommunal sektor. Medlemmene er ansatte i Harstad kommune og andre foretak med nær tilknytning til kommunen. Unntakene er sykepleiere og lærere som er tilknyttet andre pensjonsinnretninger gjennom egne tariffavtaler.

Målsetningen er at medlemsforetakene og deres arbeidstakere og pensjonister skal oppleve Hkp som den foretrukne leverandøren av offentlig tjenstepensjon. Dette oppnås ved å sikre finansieringen av pensjonsutbetalingene på en slik måte at arbeidsgivernes tilskudd til pensjonsordningen på lang sikt blir lavest mulig. Nøkkelfaktorer her er god kapitalforvaltning og effektiv drift. I tillegg legges det vekt på å yte god service overfor medlemmene.

Redegjørelse for årsregnskapet

Pensjonskassen oppnådde et godt årsresultat for 2017. En oversikt over hovedpostene i regnskapet finnes på neste side. Før innarbeidelse av forsikringstekniske disponeringer og skatt var samlet resultat 57,0 millioner kroner. Herav bidro forsikringsvirksomheten med 46,0 millioner kroner mens forvaltningen av egenkapitalen bidro med 11,0 millioner kroner.

Renteresultatet er de samlede bokførte inntektene fra Hkps investeringer fratrukket den avkastningen pensjonskassen garanterer foretakene. Urealiserte gevinster tilfaller kursreguleringsfondet. Renteresultatet for 2017 var på 47,5 millioner kroner. Det gode renteresultatet avspeiler en gunstig markedsutvikling gjennom 2017, som medførte god avkastning til tross for et lavt rentenivå. Av renteresultatet er 15,5 millioner kroner overført til premiefond. De resterende 32 millioner kroner er disponert til tilleggsavsetninger, som etter nærmere regler kan inntektsføres i år med negative renteresultat.

Risikoresultatet viser utviklingen i forsikringsmessige avsetninger og utbetalinger i forhold til premietariffene. Dersom utbetalingene/avsetningene knyttet til forsikringshendelser (uførhet, død og etterlatte) er høyere enn premieinntektene blir risikoresultatet negativt, og omvendt. Risikoresultatet kan også inkludere engangseffekter for eksempel som følge av planendringer eller oppdateringer i medlemsdatabasen. Risikoresultatet for 2017 ble -1,87 millioner kroner, som i sin helhet er dekket inn fra pensjonskassens risikoutjevnsfond.

Resultatregnskap (millioner kroner)	2017	2016	2015	2014
Inntekter fra kollektivporteføljen og andre forsikringsrelaterte inntekter	111,9	75,1	37,6	106,2
Garanterte renter og endring kursreguleringsfond	-64,5	-82,6	-2,9	-72,8
Renteresultat (a)	47,5	-7,48	34,7	33,4
Biometrisk risikoresultat	-0,46	6,98	7,91	-7,5
Korrigeringer s.f.a. refusjoner, etterbetalinger o.l.	-1,42	5,39	-0,92	-3,1
Samlet risikoresultat (b)	-1,87	12,37	6,99	-10,6
Administrasjonsresultat (c)	0,45	1,19	4,00	3,15
Resultat forsikringsvirksomheten før disponering (a)+(b)+(c)	46,0	6,08	45,66	25,9
Disponeringer i teknisk regnskap:				
Renteresultat overført fra/(til) tilleggsavsetninger	-32,0	7,48	-34,3	-6,73
Renteresultat overført til premiefond	-15,5	-	-	-
Oppreservering av premiereserve	-	-	-12,3	-21,8
Risikoresultat overført til premiefond	-	-6,19	-4,61	-6,73
Resultat av forsikringsvirksomheten	-1,42	7,37	-5,53	-9,36
Resultat av forvaltning av egenkapitalen	11,0	14,0	16,4	6,53
Resultat før skatt	9,6	21,4	10,8	-2,83
Skattekostnad	-0,12	-	-	-
Totalresultat	9,4	21,4	10,8	-2,83
Disponering av totalresultat:				
Overført til (fra) risikoutjevningsfondet	-1,87	6,19	2,31	-
Overført til (fra) opptjent egenkapital	11,3	15,2	8,53	-2,83

Vesentlige balanseposter (millioner kroner):	2017	2016	2015	2014
Risikoutjevningsfond (RUF)	6,62	8,49	2,31	-
Opptjent egenkapital	28,7	17,4	2,19	-6,34
Innskutt egenkapital	160,0	160,0	160,0	160,0
Sum RUF og egenkapital	195,3	185,9	164,5	153,7
Premiereserve	1 602,8	1 525,4	1 449,1	1 367,8
Tilleggsavsetninger	88,8	56,8	64,3	29,9
Kursreguleringsfond	96,8	71,9	27,3	61,8
Premiefond	21,8	8,69	9,05	9,88
Sum forsikringsforpliktelse	1 810,2	1 662,8	1 549,7	1 469,4
Sum investeringer i kollektivporteføljen	1 817,6	1 671,2	1 552,0	1 469,4
Sum eiendeler i selskapsporteføljen	193,2	192,1	178,0	155,0
Total balanse	2 010,8	1 863,3	1 730,0	1 624,4

Tabellen med balanseposter viser at Hkp har vokst de siste fire årene. Både egenkapitalen, forpliktelsene og forvaltningskapitalen har økt. Den samlede balansen har i perioden økt fra 1,62 milliarder kroner til 2,01 milliarder kroner, en økning på 24 %.

Styret mener at årsregnskapet gir et korrekt bilde av pensjonskassens eiendeler og gjeld. Hkp har en god økonomisk og finansiell stilling som gir grunnlag for fortsatt drift.

Forsikringsvirksomheten

Medlemskap

Hkp er pensjonsordningen for Harstad kommunes arbeidstakere. Andre foretak som har nær tilknytning til kommunen kan også ha pensjonsordning i Hkp. Dette omfatter blant annet foretak kommunen har eierandel i eller stiftelser som er nært knyttet til kommunen.

Ved utgangen av 2017 hadde følgende foretak forsikringsavtale med Hkp:

- Harstad kommune
- Pedagogisk-psykologisk distriktssenter for Sør-Troms

- Harstad kirkelige fellestråd
- HRS Husholdning AS

Utviklingen i medlemsbestanden

Etter Hovedtariffavtalen innen KS-området skal alle som arbeider i kommunen og kommunale virksomheter med pensjonsordning i Hkp meldes inn i pensjonskassen uansett stillingsstørrelse. Medlemskapet er obligatorisk. Folkevalgte i tillitsverv som medfører godtgjøring på minst 1/3 av full godtgjørelse er også omfattet av ordningen.

Unntatt fra medlemskap er ansatte som arbeider på pensjonistvilkår og ansatte som ved tiltredelsen hadde mindre enn 3 år igjen til oppnådd aldersgrense for stillingen. Offentlig godkjente lærere og sykepleiere, som etter særskilte tariffavtaler er innlemmet i henholdsvis Statens Pensjonskasse og KLP, er heller ikke omfattet av ordningen.

Tabellen under gir en oversikt over antall medlemmer i pensjonskassen ved utgangen av 2017 sammenlignet med tidligere år.

	2017	2016	2015	2014
Antall aktive medlemmer	2 168	2 244	2 269	2120
Antall pensjonister	1 304	1 434	1 361	1132
- herav uførepensjonister	383	464	459	413
- herav alderspensjonister	769	816	730	575
- herav ektefellepensjonister	103	105	127	100
- herav barnpensjonister	6	10	11	8
- herav AFP-pensjonister	43	39	34	36
Oppsatte rettigheter	4 332	3 993	3 667	3 388
Totalt forsikrede	7 804	7 671	7 297	6 640

Pensjonsytelser

Hkps pensjonsytelser følger av Hovedtariffavtalen innen KS-området. Ved medlemstid på 30 år og gjennomsnittlig arbeidstidsfaktor 100% er alle årskull født før 1959 garantert en samlet alderspensjon fra 67 år fra tjenstepensjonsordningen og folketrygden på 66 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Dette forutsetter samtidig uttak fra folketrygd og tjenstepensjon. For medlemmer født i 1959 eller senere vil alderspensjon kunne bli lavere enn 66 prosent som følge av at levealdersjustering også gjelder innenfor den offentlige pensjonsordningen.

I tillegg til alderspensjon omfatter pensjonsytelsene uførepensjon, ektefellepensjon og barnpensjon. Etterlattepensjonene ble gjort om til nettoytelser for tilfeller inntrådt etter 2001. Uførepensjon er omgjort til en nettoytelse for tilfeller inntrådt fra og med 2015. Ordningen gir også mulighet til å tegne fortsettelsesforsikring til fratrådte medlemmer.

Ved fratreden uten rett til straks begynnende pensjon, gir 3 års medlemstid eller mer en oppsatt rett til fremtidig pensjon. Pensjonsgivende tjenestetid på mindre enn 3 år gir ingen rett til oppsatt pensjon, men vil inngå i beregningsgrunnlaget dersom medlemmet har tjenestetid i annen offentlig tjenstepensjonsordning og tjenestetiden samlet overstiger 3 år.

Alderspensjon/AFP reguleres årlig i samsvar med lønnsvekst, fratrukket 0,75 prosentpoeng. Uførepensjon, etterlattepensjon og oppsatte pensjonsrettigheter reguleres med lønnsvekst.

Pensjonene fra Hkp, med unntak av uførepensjon/midlertidig uførepensjon, samordnes med andre offentlige pensjons- og trygdeytelser i henhold til samordningsloven med tilhørende forskrifter.

Uførepensjon/midlertidig uførepensjon er en nettoordning og samordnes således ikke med andre ytelser.

Hkp er deltaker i Overføringsavtalen sammen med de øvrige pensjonsordningene i offentlig sektor. Avtalen sikrer at arbeidstakere, som har vært medlem av flere offentlige pensjonsordninger, får pensjon fra siste ordning som om de hele tiden hadde vært medlem av én og samme ordning. Overføringsavtalens sikringsordning sikrer pensjonsrettighetene opparbeidet hos en arbeidsgiver som opphører. Administrasjon av Overføringsavtalen og Sikringsordningen finansieres av arbeidsgiver ved egen avgift.

Pensjonsutbetalingene økte fra 58,3 millioner kroner i 2016 til 60,5 millioner kroner i 2017. Fordelt på de ulike pensjonsartene er fordelingen som følger:

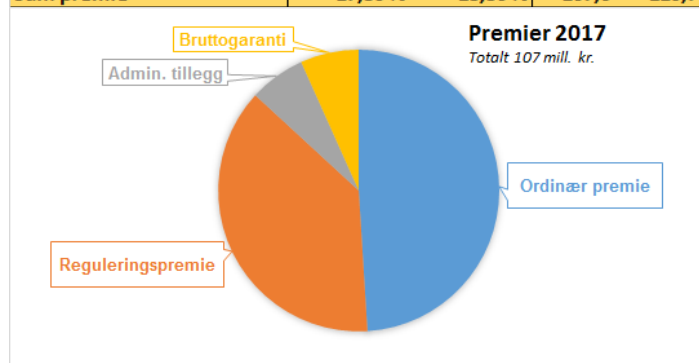
Pensjonsart (millioner kroner)	2017	2016
Uførepensjon	13,9	14,8
Alderspensjon	38,0	34,9
Etterlattepensjon	4,04	3,81
Barnepensjon	0,28	0,25
AFP	6,15	6,20
Mottatte refusjoner	-5,05	-4,16
Utbetalte refusjoner	3,12	2,53
Sum pensjonsutbetalinger	60,5	58,3

Mottatte refusjonspenger er midler pensjonskassen har mottatt fra andre pensjonsinnretninger i henhold til Overføringsavtalen. Utbetalte refusjonspenger er midler pensjonskassen har betalt til andre pensjonsinnretninger for å dekke vår andel av pensjonene til pensjonister som har vært ansatt i Hkps medlemsforetak tidligere i yrkeslivet.

Premieinntekter

Tabellen under gir en oversikt over innbetalte premier til pensjonskassen i 2017 sammenlignet med 2016. I tabellen er arbeidstakers bidrag inkludert, dette utgjør 2 % av pensjongivende inntekt («pensjonsgrunnlag») og trekkes av arbeidsgiver. Øvrig premie betales i sin helhet av arbeidsgiver.

	Premiesats (% av pensjonsgrunnlag)		Premiebeløp (millioner kroner)	
	2017	2016	2017	2016
Ordinær premie	8,75 %	9,25 %	53,6	51,9
Reguleringspremie	6,75 %	7,00 %	39,7	48,9
Admin. tillegg	1,15 %	1,35 %	5,05	4,82
Bruttogaranti	1,20 %	1,20 %	8,60	10,1
Sum premie	17,85 %	18,80 %	107,0	115,7

Pensjonsforpliktelser

Tabellen under gir en oversikt over pensjonskassens risikoutjevningfond og premiereserve i 2017 sammenlignet med tidligere år:

Millioner kroner	2017	2016	2015	2014
Risikoutjevningfond	6,62	8,49	2,31	-
Premiereserve	1 603	1 525	1 449	1 368

Premiereserve er midler avsatt til dekning av pensjonskassens framtidige forsikringsforpliktelser. Generelt skal de forsikringstekniske forutsetninger gi uttrykk for realistiske forventninger om fremtidig utvikling av pensjonsutbetalingene til pensjonskassen, samtidig som det er ønskelig med sikkerhetsmarginer. Pensjonskassens beregningsgrunnlag er utformet i overensstemmelse med dette.

Hkp anvender en dynamisk dødelighetstariff, K2013, og er fullfinansiert i tråd med denne. Premiereserven er beregnet med en grunnlagsrente på 2,52 %.

Risikoutjevningfondet har som formål å absorbere svingninger i resultatet av forsikringsvirksomheten over tid, ved at risikoresultatet innenfor nærmere bestemte grenser kan salderes mot risikoutjevningfondet.

Kapitalforvaltning

Formålet med kapitalforvaltningen er å sørge for at pensjonskassens eiendeler investeres slik at det oppnås best mulig avkastning innenfor forsvarlige risikorammer og det til enhver tid gjeldende regelverk. Kapitalforvaltningen har som mål at pensjonskassen har en forsvarlig egenkapital, bufferkapital og likviditet til å sikre avtalte pensjoner til enhver tid, samt å gi en avkastning som reduserer behovet for innbetalinger fra arbeidsgiverne. Dette gjøres ved å optimalisere den finansielle risikoen i investeringsporteføljen gitt forpliktelser og tilgjengelig bufferkapital.

Årlig finansresultat, eller tidligere avsatte regnskapsreserver, skal minimum dekke de årlige finanskostnader (grunnlagsrenten).

Retningslinjer for kapitalforvaltningen

Styret har utarbeidet strategi og retningslinjer for kapitalforvaltningen, som blir revidert minst én gang i året. Denne fastsetter hovedsakelig strategi for plassering av pensjonskassens midler, risikorammer og krav til løpende oppfølging. Strategi og retningslinjer skal sikre at pensjonskassen oppnår en god avkastning med en risiko som er tilpasset styrets risikovilje og pensjonskassens risikobærende evne.

Pensjonskassens midler deles inn i selskapsporteføljen og kollektivporteføljen, som forvaltes separat. Kollektivporteføljen består av pensjonsmidlene, mens selskapsporteføljen består av pensjonskassens egenkapital.

Markedsutviklingen i 2017

2017 ble et veldig bra år i finansmarkedet, med svært god avkastning i norske aksjer, internasjonale aksjer og vekstmarkedsaksjer. I tillegg gav kredittmarkedene god avkastning, både her hjemme og ute, samtidig som pengemarked og lang rentedurasjon gav positiv - om enn moderat avkastning. Det som riktignok kanskje overrasket mer enn god avkastning gjennom 2017, var fraværet av volatilitet. Vi fikk ingen større korreksjoner hverken i aksje- eller kredittmarkedet, og VIX-indeksen (et mål på volatiliteten i det amerikanske aksjemarkedet) var i lengre perioder under 10%, som er svært lavt.

Bakgrunnen for både god aksjeavkastning og lav volatilitet er nok det synkrone, sykliske oppsvinget vi så under og etter presidentvalgkampen. Donald Trump overtok en økonomi i overraskende god form, og makrodata var allerede i sterk bedring. Samtidig var vi i 2017 fortsatt i et «gullhår»-scenario, der vekst i økonomiene var mulig uten at det oppsto flaskehals gjennom og lønns- og prispress. Dermed kunne rentene holdes lave og sentralbankene kunne i fred og ro planlegge å trekke tilbake de enorme stimuliene: de «kvantitative lettelsene».

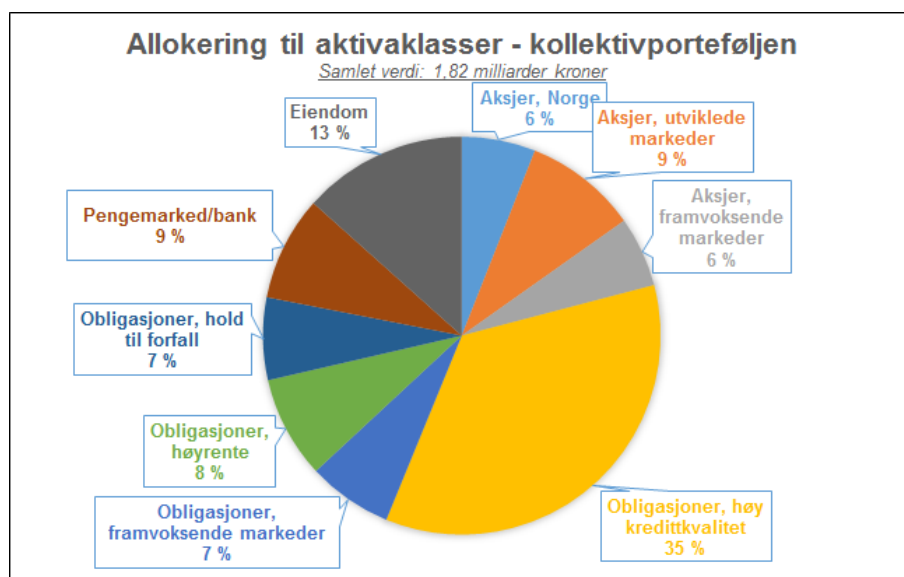
I vekstmarkedene så vi også et synkront oppsving. Veksten i Kina har holdt seg veldig bra, og ser ut til å ha vært på nesten 7% gjennom fjoråret, mye bedre enn de fleste ventet. Tilbudssidereformene i Kina innenfor mange råvaresektorer har gitt redusert forurensingsproblematikk, høyere råvarepriser, bedre lønnsomhet i en rekke statseide selskaper og færre problemlån i bankene. Dermed falt sannsynligheten for en kinesisk finanskrise, noe markedene verdsatte høyt. I India fikk vi store reformer som banet vei for høyere vekst, og i Russland og Brasil virker det som om man er i ferd med å stable seg på beina etter noen vanskelige år.

Gjennom 2017 så vi at inntjeningsestimaterne til selskapene vokste kraftig, særlig i fremvoksende økonomier. Denne veksten kom på grunn av høyere vekst, i tillegg hjalp de nevnte tilbudssidereformene i Kina. 2018 forventes også å bli et godt år i markedene.

Aktivaforordeling og resultater – kollektivporteføljen

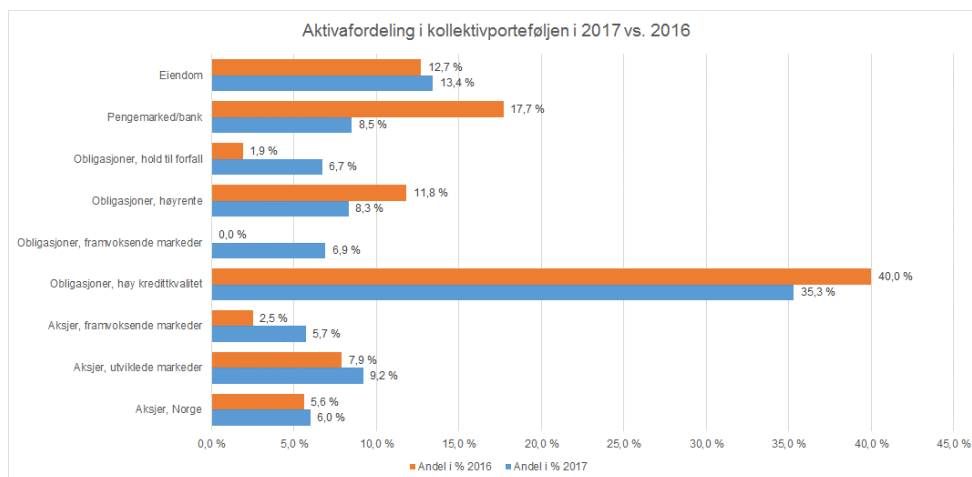
Kollektivporteføljen består for det meste av plasseringer i fond som er forvaltet av flere ulike profesjonelle og anerkjente kapitalforvaltere. Unntaket er Harstad Kulturhus som ble overdratt fra Harstad kommune til pensjonskassen som tingsinnskudd ved opprettelse av pensjonskassen. Denne forvaltes av pensjonskassen i samarbeid med Harstad kommune. Kollektivporteføljen eier 50 % av Harstad kulturhus, som tilsvarer 5,3 % av porteføljes totale verdi.

Fordelingen av aktiva i kollektivporteføljen var per utgangen av 2017 som i figuren under:

Som man ser har pensjonskassen en relativt moderat risikoprofil med en samlet aksjeandel på 21 %, mens aktiva med middels risiko (eiendom, høyrenteobligasjoner og obligasjoner i framvoksende markeder) utgjør 28 % av porteføljen. De resterende 51 % er plassert i aktiva som anses å ha lav risiko.

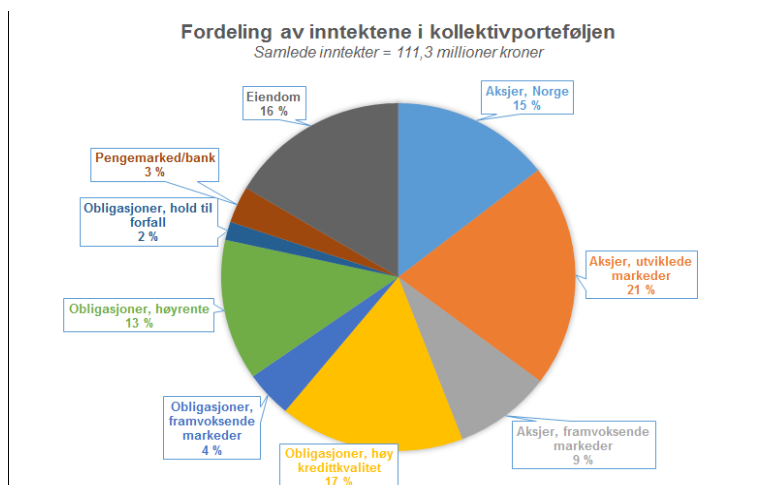
Diagrammet under viser hvordan sammensetningen av kollektivporteføljen har endret seg gjennom 2017:

Av diagrammet ser man at allokering til pengemarked/bank, obligasjoner med høy kredittkvalitet og høyrenteobligasjoner er redusert. Allokeringen til aksjer har derimot økt noe, der det meste av økningen er plassert i framvoksende markeder. Pensjonskassen har også opprettet obligasjoner i framvoksende markeder som egen aktivklasse. Samlet sett har pensjonskassen foretatt en forsiktig økning i risikoeksponering gjennom 2017.

Utviklingen i verdensøkonomien var meget god, der både selskapenes inntjening og makroøkonomiske nøkkeltall for det meste overrasket på oppsiden. Dette medførte både stigende aksjemarkeder og inngang i kredittspreader. Sistnevnte forhold gjorde at inntjeningen ble god også i rentedelen av porteføljen til tross for det lave rentenivået.

Med en så god markedsutvikling som i 2017 lønnte det seg å ta risiko, noe som kommer til uttrykk i figuren under. Bildet viser hvordan inntektene i kollektivporteføljen på 111,9 millioner kroner var fordelt på de ulike aktivklassene. Som man ser, sto aksjedelen av porteføljen for til sammen 45 % av inntektene selv om aksjer kun utgjorde 21 % av porteføljen ved årsskiftet. I den andre enden av skalaen ser vi eksempelvis at obligasjoner med høy kredittkvalitet sto for kun 17 % av inntektene selv om disse instrumentene utgjorde 35 % av porteføljen ved årsskiftet.

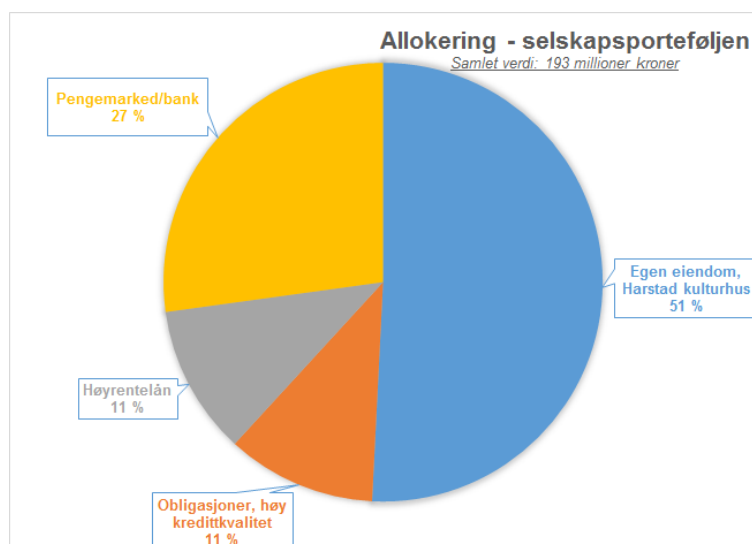
Tabellen under viser avkastningen i kollektivporteføljen sammenlignet med tidligere år. I bokført avkastning er urealiserte gevinster fratrukket:

	2017	2016	2015	2014
Bokført avkastning	5,4 %	1,9 %	4,9 %	5,3 %
Verdijustert avkastning	6,6 %	4,8 %	2,6 %	8,1 %

Styret anser at avkastningen i 2017 var god og i tråd med hva man bør forvente gitt den moderate risikoeksponeringen i porteføljen.

Aktivafordeling og resultater – selskapsporteføljen

Figuren under viser sammensetningen av selskapsporteføljen ved utgangen av 2017:

Halvparten av verdien av Harstad kulturhus er tilordnet selskapsporteføljen, og som figuren viser utgjør denne en vesentlig andel av porteføljen med 51 %. For øvrig er porteføljens midler plassert i rentemarkedet. Porteføljen har dermed en forsiktig risikoeksponering.

Harstad kulturhus sto i 2017 for brorparten av inntektene i porteføljen med 8,6 millioner kroner av porteføljens samlede inntekter på 11,1 millioner kroner. Inntektene fra eiendommen var fordelt mellom verdiendring med 3,0 millioner kroner og leieinntekter på 5,6 millioner kroner. Verdien er oppdatert med gjennomsnittet av to uavhengige takseringer. Harstad kommune er eneste leietaker på eiendommen.

Finansiell risiko

Styret har valgt en forvaltningsstrategi med forholdsvis moderat risiko. Med risiko menes i denne sammenheng sannsynligheten for tap i våre aktivas verdi i forhold til tilgjengelig bufferkapital. For å sikre en høyest mulig avkastning i forhold til det valgte risikonivå, har pensjonskassen bygd opp en forvaltningsportefølje som består av obligasjoner, aksjer, eiendom og bankinnskudd.

De ulike aktiva er i varierende grad utsatt for finansiell risiko. Aksjerisiko, eiendomsrisiko, kredittrisiko, renterisiko, valutarisiko og likviditetsrisiko er hovedformene for finansiell risiko disse plasseringene er utsatt for.

Aksje- og eiendomsrisiko

Risiko for tap på aksjer eller eiendom som følge av endringer i markedspriser på disse.

Pensjonskassen har fastsatt allokeringsrammer for å begrense denne type risiko. Hva angår eiendomsrisiko vil denne i noen grad avdempes som følge av løpende leieinntekter, men til gjengjeld foreligger det en viss motpartsrisiko knyttet til leietakers betalingsevne.

Kredittrisiko

Med kredittrisiko menes risiko for at utsteder av en obligasjon misligholder sine forpliktelser. For å holde kredittrisikoen innenfor akseptable rammer, har styret fastsatt krav til kredittverdighet til

investeringer som inngår i de finansielle porteføljer og forhåndsgodkjent forvaltners kredittvurderingssystem. Porteføljen av høyrenteobligasjoner har høyest kreditt risiko.

Forskrift om pensjonsforetak setter en maksimal begrensning mot enkeltutsteder på 4 prosent av forvaltningskapitalen.

Renterisiko

Renterisiko er risiko for verditap på rentebærende instrumenter, som obligasjoner og pengemarkedsplasseringer, på grunn av endringer i det generelle rentenivået. Høyere renter vil, alt annet likt, redusere omsetningsverdien av rentebærende instrumenter på kort sikt, men på den annen side gi høyere løpende avkastning på lengre sikt. Pensjonskassen har fastsatt rammer for durasjon for å styre renterisikoen i porteføljen.

Valutarisiko

Valutarisiko er verdiendringer som følge av svingninger i valutakursene. Etter Forskrift om pensjonsforetak kan maksimalt 30 % av kollektivporteføljen være eksponert mot fremmed valuta. Hkp sikrer verdiene mot svingninger i fremmed valuta dels ved å benytte valutasikrede fond og dels ved valutaterminforretninger. Ved utgangen av 2017 var 3 % av kollektivporteføljen eksponert mot svingninger i valutakursene.

Likviditetsrisiko

Pensjonskassen skal til enhver tid holde en likviditetsreserve som tilsvarer to måneders pensjonsutbetaling. Pensjonskassen kan på kort varsel omgjøre noe av sine investeringer til likviditet.

Likviditetsutviklingen gjennom 2017 er vist i kontantstrømoppstillingen.

Risikostyring og soliditet

Det stilles strenge regulatoriske krav til hvordan kapitalen kan investeres, og hvordan pensjonskassen utøver sin forvaltning. Pensjonskassens finansielle risiko styres blant annet gjennom oppfølging og rapportering av etablerte overordnede mål knyttet til bufferkapitalutnyttelse i stresstest I og II, i tillegg til solvensmarginkrav.

Hkps solvensmarginalkapital var god ved utgangen av året. Denne består av egenkapital, risikoutjevningfond og tilleggsavsetninger. Pensjonskassens opptjente egenkapital ble tilført 11,3 millioner kroner, i tillegg er fond for urealiserte gevinster (kursreguleringsfond) tilført 24,9 millioner kroner.

Solvensmargindekningen var på 358 prosent per 31.12.2017. Lovens minimumskrav er 100 %.

Styret har fastsatt risikomål- og rammer for å bidra til å sikre at risikoene både innen forsikring og kapitalforvaltning bidrar til en akseptabel balanse mellom utvikling, avkastning og risiko.

Risikorapportering

Styret har tilgang til rapporter som viser estimert utvikling i porteføljene på daglig basis, samt månedlige rapporter med avstemte verdier. Utviklingen i porteføljene gjennomgås i mer detalj i alle ordinære styremøter, altså minst fem ganger per år. I årlig styreseminar og noen av styremøtene har man dessuten mer detaljerte diskusjoner rundt enkeltelementer i porteføljene. Styret legger stor vekt på å videreutvikle sin kompetanse innen kapitalforvaltning.

Avkastningen som oppnås blir løpende målt i forhold til relevante referanseindekser. Stresstester utarbeides og drøftes i styret kvartalsvis. Styret har etablert avtale med Storebrand Asset Management om uavhengig overvåking og rapportering av kapitalforvaltningen i pensjonskassen.

Jon Arne Torbergsen i Enter Revisjon Hålogaland er ansvarlig revisor for pensjonskassen.

Samfunnsansvar

Hkps virksomhet forurensar ikke det ytre miljø.

Pensjonskassens samfunnsansvar er i første rekke å levere offentlig tjenstepensjon på en kostnadseffektiv måte.

FNs ti globale prinsipper for menneskerettigheter, arbeidsmiljø og ytre miljø legges til grunn for pensjonskassens investeringer. Pensjonskassen har en regelmessig vurdering og oppfølging av Hkps kapitalforvalteres kriterier på dette området.

Internkontroll og risikostyring

Risikostyringen blir fulgt opp gjennom internkontrollrutiner. Pensjonskassen har kartlagt de vesentligste risikoene knyttet til følgende overordnede målsettinger:

- Målrettet og effektiv drift i samsvar med lover og forskrifter pensjonskassen er underlagt
- Tilfredsstillende avkastning
- God service
- Kontroll med forsikringsteknisk risiko

Risikoene er vurdert med sannsynlighet og konsekvens, og kontrolltiltak er beskrevet. Styret har i 2017 gjennomgått dokumentasjonen med bakgrunn i daglig leders faste rapport om internkontroll.

Videre drift

Årsregnskapet er ført etter gjeldende lover og forskrifter for pensjonskasser. Pensjonskassens eiendeler og gjelde er beregnet og verdsatt ut fra disse bestemmelsene.

Det er etter regnskapsårets slutt ikke inntruffet forhold av vesentlig betydning for pensjonskassens resultat og stilling. Styret mener at årsregnskapet gir et rettvise bilde av pensjonskassens eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.

Regnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift og at pensjonskassen drives videre under gjeldende regelverk og rammebetingelser.

Styret i Harstad kommunale pensjonskasse, 21. mars 2018

Knut Håkon Brox
Styreleder

Sigrid Ina Simonsen
Nestleder

Eva Granås

Anniken Skogly

Jostein Rasmussen

Erling Høyer-Pettersen
Daglig leder

Årsregnskap
2017
for

Harstad Kommunale Pensjonskasse

Foretaksnr.999 304 788

Harstad Kommunale Pensjonskasse

Resultat

TEKNISK REGNSKAP

<i>Tall i hele tusen</i>		NOTE	31.12.2017	31.12.2016
1.	Premieinntekter			
1.1	Forfalte premier, brutto	18	107 019	115 740
1.2	- Avgitte gjenforsikringspremier	19	-65	-65
	Sum premieinntekter for egen regning		106 954	115 675
2.	Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen			
2.1	Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak		0	0
2.2	Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		23 962	27 395
2.3	Netto driftsinntekt fra eiendom	2	8 634	5 442
2.4	Verdiendringer på investeringer		24 927	50 129
2.5	Realisert gevinst og tap på investeringer		54 420	-7 877
	Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen		111 943	75 089
4.	Andre forsikringsrelaterte inntekter		3	0
5.	Pensjoner mv.			
5.1	Utbetalte pensjoner mv.			
5.1.1	Brutto	20	-60 489	-58 293
5.2	Overføring av premiereserve og tilleggsavsetninger til andre forsikringsforetak/pensjonsforetak		-3 448	0
	Sum pensjoner mv.		-63 937	-58 293
6.	Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser			
6.1	Endring i premiereserve mv.			
6.1.1	Endring i premiereserve mv., brutto	16	-77 458	-76 296
6.2	Endring i tilleggsavsetninger	16	-32 000	7 479
6.3	Endring i kursreguleringsfond	16	-24 927	-44 629
6.4	Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	16,17	-48	-27
	Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		-134 433	-113 472
8.	Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser			
8.1	Overskudd på avkastningsresultatet		-15 471	
8.2	Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene		0	-6 185
	Sum midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser		-15 471	-6 185
9.	Forsikringsrelaterte driftskostnader			
9.1	Forvaltningskostnader	21	-1 630	-1 077
9.2	Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	21	-4 851	-4 365
	Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		-6 481	-5 443
11.	Resultat av teknisk regnskap		-1 424	7 371

Harstad Kommunale Pensjonskasse

Resultat

IKKE-TEKNISK REGNSKAP

Tall i hele tusen

	NOTE	31.12.2017	31.12.2016
12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak		0	
12.1 foretak			
12.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		1 329	1 299
12.3 Netto driftsinntekt fra eiendom	2	8 634	5 442
12.4 Verdiendringer på investeringer		1 111	7 200
12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer		5	91
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		11 079	14 032
14. Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen			
14.1 Forvaltningskostnader	21	-97	0
Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		-97	-0
15. Resultat av ikke-teknisk regnskap		10 982	14 032
16. Resultat før skattekostnader		9 558	21 403
17. Skattekostnader	23	-121	0
18. Resultat før andre resultatkomponenter		9 437	21 403
20. TOTALRESULTAT	22	9 437	21 403
Overført fra/til risikoutjevningsfond	22	1 871	-6 185
Overført fra/til egenkapital	22	-11 308	-15 218
SUM OVERFØRT		-9 437	-21 403

Harstad Kommunale Pensjonskasse

Balanse

EIENDELER

EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN

Tall i hele tusen

	Note	31.12.2017	31.12.2016
1. Immaterielle eiendeler			
2. Investeringer			
2.1 Bygninger og andre faste eiendommer			
2.1.1 Investeringseiendommer	2	97 500	94 500
2.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
2.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	5	90 222	88 820
2.4.3 Utlån og fordringer	6	4 364	8 296
Sum investeringer		192 086	191 616
3. Fordringer			
3.1 Fordringer knyttet til premieinntekter	10	0	29
3.2 Andre fordringer	10	1 162	411
Sum fordringer		1 162	440
SUM EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN		193 248	192 055
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJEN			
6. Investeringer i kollektivporteføljen			
6.1 Bygninger og andre faste eiendommer			
6.1.1 Investeringseiendommer	2	97 500	94 500
6.3 Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
6.3.1 Investeringer som holdes til forfall	3	0	30 728
6.3.2 Utlån og fordringer	3	122 800	0
6.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
6.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	4	525 941	381 322
6.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	5	978 453	983 241
6.4.3 Utlån og fordringer	6	91 053	181 452
6.4.4 Finansielle derivater	7	1 120	0
Sum investeringer i kollektivporteføljen		1 816 868	1 671 243
SUM EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJEN		1 816 868	1 671 243
SUM EIENDELER		2 010 116	1 863 299

Harstad Kommunale Pensjonskasse

Balanse

EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER				
Tall i hele tusen		Note	31.12.2017	31.12.2016
10.	Innskutt egenkapital		160 000	160 000
11.	Opptjent egenkapital			
11.1	Risikoutjevningfond		6 619	8 490
11.2	Annen opptjent egenkapital		28 717	17 410
	Sum opptjent egenkapital		35 336	25 899
13.	Forsikringsforpliktelser - kontraktsfaste forpliktelser			
13.1	Premiereserve mv.	16	1 602 826	1 525 368
13.2	Tilleggsavsetninger	16	88 783	56 783
13.3	Kursreguleringsfond	16	96 841	71 914
13.4	Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	16,17	21 799	8 688
	Sum forsikringsforpliktelser - kontraktsfaste forpliktelser		1 810 249	1 662 754
15.	Avsetninger for forpliktelser			
15.2	Forpliktelser ved skatt			
15.2.1	Forpliktelser ved periodeskatt	23	40	0
15.2.2	Forpliktelser ved utsatt skatt		81	0
	Sum avsetninger for forpliktelser		121	0
16.	Forpliktelser			
16.1	Finansielle derivater			
16.1.1	Finansielle derivater, Kollektivporteføljen			
16.1.3	Finansielle derivater, Selskapsporteføljen			
16.2	Forfalte, ikke betalte pensjoner og utløsningsbeløp	11	2 196	1 895
16.3	Andre forpliktelser	11	2 213	12 751
	Sum forpliktelser		4 410	14 646
	SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER		2 010 116	1 863 299

Oslo, 21.mars 2018

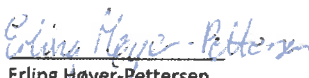

Knut Håkon Brox
Styreleder

Sigrid Ina Simonsen
Styrets nestleder

Eva Mari Granås
Styremedlem

Anniken Skogly
Styremedlem

Jostein Andreas Rasmussen,
Styremedlem

Erling Høyér-Petersen
Daglig leder

Harstad Kommunale Pensjonskasse

EGENKAPITALOPPSTILLING

Egenkapital	31.12.2017	31.12.2016
<i>Tall i hele tusen</i>		
Innskutt egenkapital 01.01	160 000	160 000
Innbetalt i året	0	0
Innskutt egenkapital 31.12	160 000	160 000
Annen opptjent egenkapital 01.01	17 410	2 192
Tilført egenkapital/resultat belastet ved disponering	11 308	15 218
Annet opptjent egenkapital 31.12	28 717	17 410
Risikoutjevningfond 01.01	8 490	2 305
Disponert til/fra overskudd risikoresultat	-1 871	6 185
Risikoutjevningfond 31.12	6 619	8 490

Harstad Kommunale Pensjonskasse

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

31.12.2017

31.12.2016

Tall i hele tusen

Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter

Innbetalt til premiefond/Innbetalt premie	104 639	109 134
Netto utbetalt ved flytting (inn +/ ut -)	-3 448	0
Finansinntekter	35 359	42 734
Utbetalte pensjoner mv.	-60 489	-58 293
Forsikringsrelaterte driftskostnader, inkl. reassurans	-6 546	-5 508
Andre forsikringsrelaterte inntekter	3	0
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-2	0
Andre driftskostnader	-97	-0
Betalte skatter	0	0
Endring i periodiseringer	356	766
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	69 774	88 834

Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter

Netto investert i aksjer og andeler	-85 623	-8 975
Netto investert i obligasjoner og rentepapir	-63 093	-91 394
Netto investert i andre finansielle eiendeler	-4 046	0
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-152 762	-100 369

Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter

Innbetaling egenkapital	0	0
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	0	0

Likviditetsbeholdning 1.1.	179 139	190 675
Netto kontantstrøm for perioden	-82 988	-11 536
Likviditetsbeholdning 31.12.	96 151	179 139

NOTE 1 - PRINSIPPNOTE

Regnskapet er avlagt i samsvar med norsk regnskapslov og grunnleggende regnskapsskikk i Norge, samt satt opp i henhold til gjeldende forskrift fastsatt av Finansdepartementet 20. desember 2011 med hjemmel i lov av 17. juli 1998 om årsregnskap mv.

Finansielle eiendeler

Finansielle instrumenter måles og innregnes i samsvar med IAS 39, som deler finansielle eiendeler inn i følgende kategorier:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet
- Investeringer som holdes til forfall
- Utlån og fordringer

Regnskapsprinsipper for pensjonskassens kategorier av finansielle eiendeler beskrives nærmere i de følgende avsnitt.

Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi

Aksjer og andeler

Aksjer og andeler måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatregnskapet og består av investeringer i aksjer, aksjefond og hedgefond. Virkelig verdi på børsnoterte aksjer og andeler verdsettes til sluttkurs fastsatt av Oslo Børs eller tilsvarende markedsplasser for utenlandske investeringer. Virkelig verdi av øvrige aksjer og andeler fastsettes ved bruk av anerkjente verdsettelsesteknikker.

Obligasjoner og andre verdipapir med fast avkastning

Obligasjoner og andre verdipapir med fast avkastning måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet og består av obligasjoner og rentefond. Virkelig verdi på noterte investeringer fastsettes til offentlige omsetningskurser. For investeringer hvor det ikke foreligger omsetningskurs, beregnes kursen ut fra avkastningskurven for verdipapirets respektive sektor.

Investeringseiendommer

Investeringseiendom består av eiendom som er anskaffet for verdistigning på kapital, opptjening av leieinntekter eller begge deler. Investeringseiendommer regnskapsføres til virkelig verdi i samsvar med virkelig verdimodellen i IAS40. Avkastning og verdiendringer i virkelig verdi resultatføres i den perioden det oppstår.

Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost

Investeringer som holdes til forfall

Obligasjoner og andre finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer og bestemt innløsningsdato hvor pensjonskassen har intensjon om og evne til å holde investeringen til forfall, er klassifisert som investeringer holdt til forfall. Disse investeringene regnskapsføres til amortisert kost basert på internrentemetoden. Nedskrivning av investeringer som holdes til forfall gjennomføres over resultatet dersom det foreligger vesentlig eller varig verdifall.

Utlån og fordringer

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer som ikke er notert i et aktivt marked, er klassifisert som utlån og fordringer. Finansielle eiendeler klassifisert som utlån og måles til amortisert kost ved hjelp av en effektiv rentemetode. Nedskrivning av utlån og fordringer gjennomføres over resultatet dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall. Pensjonskassen har for tiden ingen investeringer som er klassifisert som utlån og fordringer.

Valutaomregning av transaksjoner i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til kursen på transaksjonstidspunktet. Markedsverdi for finansielle eiendeler og pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs. Valutarisiko knyttet til utenlandske eiendeler er søkt redusert med finansielle derivat.

Forvaltning av kunde- og selskapsporteføljen

Pensjonskassens eiendeler forvaltes separat for kunde- og selskapsporteføljen. Reallokeringer som følge av resultatdisponering foretas ved bankoverførsel mellom porteføljene.

Forsikringsmessige forpliktelser

Premiereserve

Premiereserve er kontantverdien av totale pensjonsforpliktelser med fradrag for kontantverdien av fremtidige premier regnet etter lineær premie- og reserveberegning. Premiereserven er oppreservert til nytt dødelighetsgrunnlag K2013, som ble innført fra 01.01.14 i henhold til pålegg fra Finanstilsynet.

Erstatningsavsetning

Erstatningsavsetning er avsetning som skal dekke forpliktelser knyttet til forventede, ikke-meldte, erstatningstilfeller som er inntruffet innen regnskapsårets slutt.

Tilleggsavsetninger

Pensjonskassen har anledning til å foreta tilleggsavsetninger for å sikre soliditeten. Tilleggsavsetninger kan normalt utgjøre inntil 12 % av premiereserven, og kan benyttes til dekning av fremtidig negativt finansresultat i forhold til pensjonskassens grunnlagsrente og visse typer endringer i det aktuarielle grunnlaget.

Kursreguleringsfond

Årets endringer i urealiserte verdier knyttet til investeringer vurdert til virkelig verdi i kundeporteføljen avsettes til kursreguleringsfond og inngår således ikke i årets resultat. Dersom virkelig verdi av eiendelene i kundeporteføljen viser en akkumulert netto mindreverdi kostnadsføres dette tapet.

Premiefond

Premiefondet er innbetalt/opptjente midler som kan benyttes til dekning av fremtidig premie og sikring av reguleringstillegg til pensjoner. Fondet blir tilført 2,0 % årlig rente.

Risikoutjevningfond

Dersom risikoresultatet er positivt, kan inntil 50 % av dette avsettes til risikoutjevningfondet. Dette fondet kan i senere år benyttes til dekning av negativt risikoresultat. Bevegelser i risikoutjevningfondet føres som en resultatdisponering.

Premieinntekter

Brutto premier inntektsføres med de beløp som forfaller i året. Avgitt gjenforsikring fremkommer som egen linje i resultatregnskapet. Periodisering av opptjent premie ivaretas ved avsetning til premiereserve i forsikringsfondet.

Netto inntekter fra investeringer

Netto inntekter fra investeringer inneholder både realiserte poster og urealiserte verdiendringer. Netto inntekter fra investeringer fordeles mellom investeringer i kollektivporteføljen og investeringer i henhold til investeringen som ligger i de ulike porteføljene.

Erstatningsytelser og forsikringstilfeller

Erstatningsytelser kostnadsføres med forfalte beløp. Ved dødsfall avsettes fulle premiereserver for nye barne- og ektefellepensjoner. Ved uførehendelser avsettes det etter karenperiodens utløp fulle premiereserver for å dekke uførepensjon og premiefritak for alderspensjon, ektefelle- og barnepensjoner. For uførehendelser som kan ha oppstått og hvor karenperioden ikke er avløpt, avsettes periodens opptjente risikopremie for uførepensjoner som IBNR (inntrufne, ikke rapporterte uføretifeller).

Regnskapsmessig behandling av flytting

Overføring av premiereserve ved flytting føres for mottatte reserver som premieinntekter og for avgitte reserver som erstatning. Resultatføringen skjer på det tidspunktet risikoen overføres. Flyttebeløpet inkluderer også andel av tilleggsavsetning, kursreserver og årets resultat.

Fratrådte medlemmer flyttes ikke ut av pensjonskassen, men blir stående med oppsatte rettigheter fram til pensjoneringstidspunkt. Flytting skjer således kun dersom hele enheter i kommunen flytter sine medlemmer over i annen forsikringsordning med tilsvarende vilkår. Hele den opptjente reserve vil da bli overført.

Skatt

Skattekostnadene i resultatregnskapet består av alminnelig inntektsskatt og formueskatt.

Skattekostnad knyttet til alminnelig inntektsskatt består av betalbar skatt og årets endring i balanseført utsatt skatt/skattefordel. Utsatt skatt/skattefordel beregnes ut fra midlertidige forskjeller utenfor fritaksmetoden. Formueskatt beregnes skattemessig netto

NOTE 2 - BYGNINGER OG ANDRE FASTE EIENDOMMER

Harstad Kommunale Pensjonskasse eier 8 av 23 seksjoner i Harstad Kulturhus. Pensjonskassens seksjoner utgjør totalt 5.672 m2 (BRA) tilsvarende omtrent 50 % av hele Kulturhuset. Eiendommen er organisert i Sameiet Harstad Kulturhus.

Balansførte verdi per 31.12

	Inngående balanse 01.01.	Tilgang/avgang i året	Akk. Balansført verdireg. i året	Resultatført verdireg. i året	Utgående balanse 31.12
Havnegata 3, seksjon 1,2,3,4,6,7,10 og 11	189 000	0	0	6 000	195 000
Sum		0	0	6 000	195 000
<i>Andel selskapsportefølje</i>					97 500
<i>Andel kollektivportefølje</i>					97 500

Spesifikasjon av netto driftsinntekter per 31.12

	Leie inntekter	Verdi regulering	Netto drifts kostnader	Sum
Havnegata 3, seksjon 1,2,3,4,6,7,10 og 11	11 268	6 000	0	17 268
Sum	11 268	6 000	0	17 268
<i>Andel selskapsportefølje</i>				8 634
<i>Andel kollektivportefølje</i>				8 634

Pensjonskassens seksjoner er i sin helhet utleid til Harstad kommune med en leieavtale som løper ut 2043. Leien reguleres årlig med 100 % av endringen i konsumprisindeksen. Leien kan reforhandles til markedsleie hvert 10. år - første gang med virkning fra 2023. Leietaker dekker alle driftskostnader knyttet til eiendommen. Avtalt leienivå før konsumprisregulering er 7,7 mill. kroner for 2013, 8,2 mill. kroner i 2014, 8,7 mill. kroner i 2015 og deretter 10,17 mill. kroner. Konsumprisregulert leie for 2017 utgjør 11,3 mill. kroner.

For Harstad Kommunale Pensjonskasse anses Harstad kommune som "nærstående part" i regnskapslovens forstand. Seksjonene er overdratt pensjonskassen som tingsinnskudd til markedsverdi. Markedsverdien ble fastsatt ved takst av uavhengig takstmann, der prinsippene i Finanstilsynets rapport Verdssettelse av investeringseiendommer er lagt til grunn.

Eiendommen regnskapsføres til virkelig verdi ihht. årsregnskapsforskriften for pensjonsforetak § 3-4 nr 1 og IAS 40. Eiendomsverdien i regnskapet er basert på et gjennomsnitt av en verdsettelse av Takstingeniør Tore Rekkedal i desember 2017. og en takst av Harder AS i mars 2018.

Takstingeniøren er lokal og uavhengig av både pensjonskassen og leietaker. Til grunn for verdsettelsen ligger en neddiskontering av fremtidige kontantstrømmer i den avtalte leiekontrakten korrigert for antatt markedsleie ved kontraktsutløp. Verdssettelsen av eiendommen tilsvarer et realavkastningskrav på 6,3 % på dagens leienivå.

NOTE 3 - FINANSIELLE EINDELER SOM MÅLES TIL AMORTISERT KOST**Obligasjoner - hold til forfall**

	Pålydende	Kostpris	Amortisert	Markedsverdi	Mer/mindre-	Påløpte renter
Parto Obligasjonfelleskap Eiendom		121 600	121 600	30 828	-90 772	1 200
Sum obligasjoner hold til forfall		121 600	121 600	30 828	-90 772	1 200
<i>Andel selskapsportefølje</i>			0			0
<i>Andel kollektivportefølje</i>			121 600			1 200
Total andel obligasjoner som holdes til forfall			122 800			
Selskapsportefølje			0			
Kollektivportefølje			122 800			
Beholdningsendringer						
Inngående balanse 01.01			30 728			
Tilgang			90 900			
Avgang			0			
Amortisering			-28			
Utgående balanse 31.12			121 600			

Pålydende verdi er TNOK 121.600 hvilket gir en forskjell mot balansført på TNOK 0. 0 % av balansført verdi er børsnoterte verdipapirer. Gjennomsnittlig effektiv rente er 3,7 % beregnet ut fra gjennomsnittlig beholdning. Porteføljen forvaltes av Pareto Alternative Investments.

NOTE 4 - AKSJER OG ANDELER**Andeler i aksjefond**

	Kostpris	Markedsverdi	Mer/mindre- verdi
Storebrand Global Multifaktor Valutasikret	100 236	108 216	7 979
Danske Invest Norske Aksjer Institusjon II	61 792	108 980	47 189
KLP AksjeEuropa Indeks II	44 644	57 615	12 971
Nordea 2 - Stable Emerging Markets Aksjer Etisk BI-NOK	46 337	48 765	2 428
Vontobel mtx Sust Emerg Mrkts Ldrs I USD	50 272	55 425	5 153
Sum andeler i aksjefond	303 280	379 000	75 720
<i>Andel selskapsportefølje</i>			0
<i>Andel kollektivportefølje</i>		379 000	

Andeler i eiendomsfond

	Kostpris	Markedsverdi	Mer/mindre- verdi
Aberdeen Eiendomsfond Norge I AS	355	374	19
Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS	34 521	37 048	2 527
Pareto Eiendomsfelleskap II AS	1 000	1 095	95
Pareto Eiendomsfelleskap II IS	99 000	108 423	9 423
Sum andeler i eiendomsfond	134 876	146 940	12 065
<i>Andel selskapsportefølje</i>			0
<i>Andel kollektivportefølje</i>		146 940	

Total andel aksjer og andeler

Selskapsportefølje	0
Kollektivportefølje	525 941

Aksjefond er bokført og verdsatt til markedsverdi. 69,7 % av balanseført verdi er børsnoterte verdipapirer.

Risikoprofil aksjer

Harstad Kommunale Pensjonskasse har gjennom året hatt aksjeeksponering gjennom seks norske og ett utenlandsk aksjefond. Seks av aksjefondene har hatt sin markedseksponering i utlandet, mens det siste aksjefondet pensjonskassen har er eksponert mot det norske aksjemarkedet. Den samlede aksjeeksponeringen har variert mellom 16 % og 21 % året gjennom. Summen av enkeltaksjer og aksjefond utgjorde ved utgangen av 2017 21 % av kollektivporteføljen. Hovedvekten av aksjeeksponeringen er mot det globale aksjemarkedet. Pensjonskassens aksjeinvesteringer er bredt diversifisert.

NOTE 5 - OBLIGASJONER OG ANDRE VERDIPAPIRER MED FAST AVKASTNING**Andeler i obligasjons- og rentefond**

	Pålydende	Kostpris	Markedsverdi	Mer/mindre- verdi	Påløpte renter
Nordea Likviditet Pluss		62 846	62 060	-786	0
DNB High Yield		82 238	83 567	1 329	0
Alfred Berg Nordic Investment Grade Class I NOK D		113 916	112 663	-1 254	0
Danske Invest Norsk Obligasjon Institusjon		113 994	112 232	-1 761	0
DNB FRN 20		90 786	90 901	115	0
DNB Obligasjon (III)		115 046	113 878	-1 168	0
DNB Obligasjon 20 (IV)		113 557	110 939	-2 618	0
Nordea Likviditet Pensjon		101 292	100 740	-551	0
Nordea 1- European High Yield Bond Fund HBI NOK		56 359	65 460	9 101	0
BSF Emerging Mkts Flexi Dyn Bd I2 USD		60 483	64 946	4 462	0
Muzinich Asia Credit Opp NOK Acc Fndr		60 000	61 067	1 067	0
Holberg Likviditet		47 853	47 759	-94	0
Nordea Likviditet Pensjon		21 198	21 197	-1	0
Barings European Loan Fund Tranche B (NOK) Accumulating Shares		20 000	21 266	1 266	0
Sum andeler i obligasjons- og rentefond		1 059 567	1 068 675	9 108	0
<i>Andel selskapsportefølje</i>			90 222		0
<i>Andel kollektivportefølje</i>			978 453		0

Total andel obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning

Selskapsportefølje	90 222
Kollektivportefølje	978 453

Obligasjons- og rentefond er verdsatt til markedspris.

NOTE 6 - UTLÅN OG FORDRINGER

	2017
Bankinnskudd	95 418
Fordring på selskap	0
Sum utlån og fordringer	95 418
<i>Andel selskapsportefølje</i>	4 364
<i>Andel kollektivportefølje</i>	91 053

Per 31.12 utgjorde bundne midler på skattetrekkskontoen TNOK 1 635.

NOTE 7 - FINANSIELLE DERIVATER

	2017
Finansielle derivater, valutarelaterte kontrakter	1 120
Sum utlån og fordringer	1 120
<i>Andel selskapsportefølje</i>	0
<i>Andel kollektivportefølje</i>	1 120

NOTE 8 - HIERARKIET, FINANSIELLE INSTRUMENTER MÅLT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTAT

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3 Ikke	Balanseført
	Børsnoterte	Observerbar	observerbar	verdi per
	priser	input	input	31.12
Aksjer og andeler	0	379 000	146 940	525 941
Obligasjoner	0	1 068 675	0	1 068 675
Bank	0	95 418	0	95 418
Derivater	0	1 120	0	1 120
Totalt	0	1 544 213	146 940	1 691 154

NOTE 9 - FINANSIELL RISIKO**Finansiell risiko**

Finansiell risiko er knyttet til investeringer i aksjer og rentebærende verdipapirer. Investeringer foretas i verdipapirfond og diskresjonært forvaltede porteføljer. Den finansielle risikoen omfatter markeds-, rente-, kreditt-, valuta- og likviditetsrisiko. Gjeldende finansstrategi setter rammer for den løpende risikotagningen.

Markedsrisiko

Pensjonskassens største risiko ansees å være markedsrisiko, dvs. risikoen for fall i eiendelenes verdier. Markedsrisikoen knyttet til pensjonskassens investeringer estimeres ved bruk av definerte stressparametere for hver aktivaklasse samt forutsetninger om hvordan utviklingen i de ulike aktivaklassene samvarierer. Forholdet mellom bufferkapital og markedsrisiko følges løpende, og uttrykkes gjennom utnyttelse av bufferkapitalen. Det er etablert toleransegrenser for utnyttelse av bufferkapitalen med tilhørende tiltak. Bufferkapitalutnyttelsen per 31.12.2017 er vurdert som tilfredsstillende.

Renterisiko

Pensjonskassen har ved utgangen av 2017 investeringer i rentebærende verdipapirer på MNOK 1006. Pensjonskassen hadde en moderat renterisiko ved utgangen av året. Markedsverdivektet durasjon er på 1,4 år. Porteføljeverdien vil falle med ca MNOK 14,4 ved et parallelt skift i rentekurven på +1 %. Verdien vil stige tilsvarende ved et rentefall.

Kredittrisiko

Pensjonskassens kredittrisiko ansees som moderat. Kredittrisikoen styres gjennom rammer for største engasjement og rating. Pensjonskassens renteinvesteringer er primært innenfor verdipapirer med god forventet kredittrisiko ("investment grade"). Premien innbetales forskuddsvis eller dekkes fra premiefondet slik at pensjonskassens kredittrisiko mot foretakene den er opprettet for, ansees å være liten.

Valutarisiko

Pensjonskassens netto tilgodehavende i norske kroner skal til enhver tid minst motsvare 70 % av de forsikringstekniske avsetninger. Pensjonskassen er pr. 31.12.2017 eksponert for valutarisiko gjennom to av sine aksjefond som investerer i utlandet. Disse utgjør 5,7 % av forvaltningskapitalen. Pensjonskassen er også investert med 3,6 % av forvaltningskapitalen i et rentefond som investerer i utlandet og er notert i USD. Hovedstolen i dette fondet sikres tilbake til norske kroner gjennom terminkontrakt.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen i pensjonskassen vurderes som lav, da en til enhver tid har kortsiktige plasseringer som overstiger kortsiktige forpliktelser. Plasseringene ansees å være tilstrekkelig likvid. Pensjonskassen har i tråd med gjeldene forskrift, utarbeidet en egen likviditetsstrategi.

NOTE 10 - FORDRINGER

	2017	2016
Premiefordringer	0	29
Fordringer på forvalter	1 151	411
Andre fordringer	11	0
Sum fordringer	1 162	440

NOTE 11 - AVSETNING FOR FORPLIKTELSE

	2017	2016
Forfalte, ikke betalte pensjoner og utløsningsbeløp	29	1 895
Skyldig offentlige avgifter	1 531	1 548
Gjeld til andre	2 850	11 203
Sum avsetning for forpliktelser	4 410	14 646

NOTE 12 - SOLVENSMARGIN

	2017	2016
Innskutt kjernekapital	160 000	160 000
Opptjent egenkapital	28 717	17 410
Ansvarlig lånekapital	0	0
Fradrag urealisert verdi selskapsportefølje	-1 171	0
Netto ansvarlig kapital	187 547	177 410
50 % av risikoutjevningfond	3 309	4 245
50 % av tilleggsavsetning	44 391	28 391
Sum annen solvensmarginkapital	47 701	32 636
Solvensmarginkapital	235 247	210 046
Minstekrav til solvensmargin	65 752	61 187
Samlet solvensmarginkapital i % av solvensmarginkrav	358 %	343 %

NOTE 13 - KAPITALAVKASTNING**Kapitalavkastning på kollektivporteføljen**

	2017	2016	2015	2014	2013
Verdijustert avkastning	6,6 %	4,8 %	2,6 %	8,1 %	6,0 %
Bokført avkastning	5,4 %	1,9 %	4,9 %	5,3 %	3,7 %

7

Kapitalavkastning på selskapsporteføljen

	2017	2016	2015	2014	2013
Verdijustert avkastning	6,0 %	7,9 %	10,2 %	4,3 %	7,6 %
Bokført avkastning	6,0 %	7,9 %	10,2 %	4,3 %	7,6 %

NOTE 14 - BESKRIVELSE AV PENSJONSORDNINGENE

Pensjonskassen forvalter tjenstepensjonsordningene for for Harstad kommune, og ble opprettet med virkning fra 01.01.2013. I tillegg til Harstad kommune forvalter også pensjonskassen tjenstepensjonsordningene for Harstad kirkelige fellesråd og HRS Husholdning AS.

Antall medlemmer i pensjonsordningene fordeler seg på:

Aktive	2 168
Oppsatte rettigheter	4 332
Uførepensjonister	383
Alderspensjonister	769
Ektefellepensjonister	103
Barnepensjonister	6
AFP	43
Totalt forsikrede	7 804

Pensjonsordningen tilsvarende ytelsene i den offentlige tjenstepensjonsordningen slik den er hjemlet i Hovedtariffavtalen for kommunalt ansatte. Ordningen er en brutto ytelsesordning med en ytelsesplan som sammen med ytelsene fra NAV sikrer 66 % av pensjonsgrunnlaget ved 30 års opptjeningstid. Ordningen er dog levealderjustert etter regelverket for offentlig pensjon. Pensjonskassens ytelsene er alders-, uføre-, etterlatte- og barnepensjon. Pensjonene reguleres i henhold til regelverket for offentlig pensjon. Ordningen finansieres ved at medlemmene innbetaler 2 % av pensjonsgrunnlaget. Det øvrige premiebehovet dekkes av arbeidsgiver.

NOTE 15 - VIRKNINGEN AV ENDRINGER I FORUTSETNINGER I PENSJONSORDNINGEN

Effekten av en umiddelbar 25 prosent økning i uførehyppigheten vil med dagens bestand innebære en belastning på 2,77 millioner kroner på årets risikoresultat. Effekten av en permanent økning på 15 prosent i uførehyppigheten vil være en økning i premiereserven på 4,63 millioner kroner. Tilsvarende vil en permanent 10 prosent reduksjon i dødeligheten med dagens bestand innebære en økning i premiereserven på 33,15 millioner kroner.

NOTE 16 - ENDRINGER I FORSIKRINGSMESSIGE FORPLIKTELSE

	Premie- reserve	Tilleggs- avsetning	Kursreg. fond	Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.
1. Inngående balanse	1 525 368	56 783	71 914	8 688
2. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser				
2.1. Netto resultatførte avsetninger	77 458		24 927	48
2.2. Overskudd på avkastningsresultatet				15 471
2.3. Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene		32 000		0
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	77 458	32 000	24 927	15 519
3. Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser				
3.1. Overføringer mellom fond				
3.2. Overføringer til/fra selskapet				-2 409
Sum ikke resultatførte endringer i	0	0	0	-2 409
4. Utgående balanse	1 602 826	88 783	96 841	21 799

NOTE 17 - PREMIEFOND

	2017	2016	2015
Premiefond 01.01.	8 688	9 053	9 879
Innbetalt til premiefond	104 639	109 134	94 676
Overført fra andre ordninger		0	25
Belastet premie	-107 019	-115 740	-100 889
Fordring premie	-29	29	0
Garantert rente	48	27	753
Overskuddsdisponering	15 471	6 185	4 609
Premiefond 31.12.	21 799	8 688	9 053

Fordeling premiefond per medlemselskap:	2017	2016	2015
Harstad kommune	19 849	6 672	6 947
PPD	510	233	107
Harstad Kirkelig Fellesråd	1 147	1 622	1 832
HRS	293	160	167
	21 799	8 688	9 053

NOTE 18 - SPESIFIKASJON AV PREMIEINTEKTER

	2017	2016
Brutto forsikringsteknisk premie	101 972	110 923
Administrasjonspremie	5 047	4 817
Sum forfalt premie	107 019	115 740

NOTE 19 - GJENFORSIKRING

Pensjonskassen har inngått katastrofereassuransavtale med Arch Re. Forsikringen dekker utbetalinger ved død og uførhet forårsaket av én hendelse der to eller flere personer dør eller blir ufør. Maksimal erstatning er 50 mill. kroner med en egenandel på 1 mill. kroner. Premie for 2017 var 65 tusen kroner.

NOTE 20 - SPESIFIKASJON AV UTBETALTE PENSJONER

	2017	2016
Alderspensjoner	38 017	34 904
Etterlattepensjoner	4 038	3 815
Uførepensjoner	13 938	14 787
Barnpensjoner	275	247
AFP	6 147	6 165
Pensjon utbetalt av andre	0	0
Avgitt samordning pensjoner	3 120	2 531
Mottatt samordning pensjoner	-5 046	-4 155
Sum pensjoner	60 489	58 293

NOTE 21 - FORVALTNINGS- OG ADMINISTRASJONSKOSTNADER

	2017	2016
Kundeportefølje		
Honorar og omkostninger verdipapirer	1 630	1 077
Honorar administrasjon og daglig ledelse	3 098	2 821
Honorar administrasjon øvrig	921	582
Honorar lovpålagt revisjon inkl.mva	56	50
Styrehonorar, inkl AGA	281	316
Kontingent, inkl. finanstillingsavgift	129	167
Andre administrative kostnader	365	429
Sum administrasjonskostnader kollektivportefølje	6 481	5 443
	2017	2016
Selskapsportefølje		
Honorar og omkostninger verdipapirer	97	0
Sum administrasjonskostnader kollektivportefølje	97	0

NOTE 22 - RESULTATANALYSE OG OVERSKUDDSEDELING

	2017	2016
Risikoresultat før reassuranse	-1 806	12 435
Reassuranse premie	-65	-65
Reassuranse erstatninger	0	0
Reassuranserresultat	-65	-65
Netto risikoresultat etter reassuranse	-1 871	12 370
Endring i erstatningsreserve	0	0
Annet	0	0
Risikoresultat	-1 871	12 370
Renteresultat		
Netto finansinntekter		
Herav til kollektivporteføljen	111 944	75 089
(Til)/fra Kursreguleringsfond	-24 927	-44 629
Sum garanterte renter reserve	-39 498	-37 912
Garanterte renter premiefond	-48	-27
Garanterte renter pensjonistenes overskuddsfond	0	0
Renteresultat	47 471	-7 479
Kostnadsresultat		
Resultat administrasjonsreserve	6 928	6 628
Resultat driftskostnader inkl forvaltningskostnader	-6 481	-5 443
Administrasjonsresultat	447	1 185
Samlet resultat	46 047	6 076
Premie for renterisiko	0	0
Fortjenestemargin for forsikringsrisiko	0	0
Fra/til tilleggsavsetninger	-32 000	7 479
Netto resultat	14 047	13 555
Disponering av tekniske resultater		
til premiefond	-15 471	-6 185
til oppreservering	0	0
Resultat teknisk regnskap etter disponeringer over resultat	-1 424	7 371
Teknisk resultat fra regnskap	-1 424	7 371
Ikke-teknisk resultat	10 982	14 032
Resultat før skatt	9 558	21 403
Skattekostnad	-121	0
Resultat før andre resultatkomponenter	9 437	21 403
Totalt resultat	9 437	21 403
Disponert til/fra risikoutjevningfond	1 871	-6 185
Disponert til/fra egenkapital	-11 308	-15 218

NOTE 23 - SKATT**Grunnlag for skattekostnad, endring i utsatt skatt og betalbar skatt**

	31.12.2017	01.01.2017
Resultat før skattekostnad	9 558	21 403
+/- Permanente forskjeller	-1 120	7 600
+/- Endring i midlertidige forskjeller	-24 919	-57 329
+/- Endring i RUF	1 871	-6 185
Benyttet fremførbart underskudd	0	0
= Grunnlag for årets skattekostnad	-14 610	-34 511

Forskjeller som ikke inngår i grunnlag utsatt skatt/skattefordel 17 410

Midlertidige forskjeller	96 892	59
Fremførbart underskudd	-96 539	-81 930
= Grunnlag for årets utsatt skatt	353	-81 870
Beregnet utsatt skatt	81	0

Pensjonskassen bokfører ikke utsatt skattefordel da de ikke kan sannsynliggjøre bruken av denne.

Grunnlag formueskatt	27 115	-37 555
Årets avsatte betalbare skatt	40	0
Endring utsatt skatt	81	0
Korreksjon tidligere år	0	0
Årets skattekostnad	121	0

NOTE 24 - TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTNER

Pensjonskassen har mottatt innbetaling til premiefond/premie fra sine medlemselskap i 2017 på TNOK 104 639.

Pensjonskassens seksjoner i Harstad Kulturhus er i sin helhet utleid til Harstad kommune med en leieavtale som løper ut 2043. Leien reguleres årlig med 100 % av endringen i konsumprisindeksen. Leien kan reforhandles til markedsleie hvert 10. år - første gang med virkning fra 2023. Leietaker dekker alle driftskostnader knyttet til eiendommen. Avtalt leienivå etter konsumprisregulering var 11,3 mill. kroner i 2017. I 2018 - 2022 er regulert leie 11,4 mill. kroner med konsumpris lik november 2017.

NOTE 25 - ANSATTE, YTELSE OG LÅN TIL LEDENDE PERSONER

Pensjonskassen hadde ingen ansatte i 2017.

Honorar til styremedlemmer for 2017 utgjorde 261 TNOK.

		Styrehonorar (TNOK)
Knut Håkon Brox	Styrets leder	83
Sigrid Ina Simonsen	Styrets nestleder	45
Jostein Andreas Rasmussen	Styremedlem	35
Eva Granås	Styremedlem	32
Anniken Skogly	Styremedlem	35
Rita Ingvild Isaksen Hansen	Varamedlem	14
John Gabrielsen Rørnes	Varamedlem	9
Åge Lamo		9

Honorar for deltakelse i styret for Harstad kulturhus for 2017 utgjorde 20 TNOK.

Åge Lamo	10
Rolf Bendixen	10

Daglig leder er ansatt i pensjonskassen i 50 % stilling. Funksjonen deles med Tromsø kommunale pensjonskasse, som ivaretar arbeidsgiveransvaret. Han mottar ikke godtgjørelse direkte fra pensjonskassen. Styremedlemmer eller daglig leder har ikke lån, opsjonavtale, etterlønnsavtale, pensjonsavtale eller andre godtgjørelse fra pensjonskassen ut over det som følger av tjenestepensjonsordningen som forvaltes i Harstad Kommunale Pensjonskasse.

Til styret i

Harstad Kommunale Pensjonskasse

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Harstad Kommunale Pensjonskasses årsregnskap som viser et overskudd på kr 9 437 000. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig

for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Harstad 23. mars 2018

Enter Revisjon Hålogaland AS

Jon Arne Torbergsen
Statsautorisert revisor

Til styret i Harstad Kommunale Pensjonskasse

Uavhengig bekreftelse av foretakets risikostyring og internkontrollgjennomgang

Vi har i henhold til "Forskrift om risikostyring og internkontroll" av 22. september 2008 kontrollert daglig leders rapport, datert 28. november 2017, til foretakets styre om risikostyringen og den interne kontrollen for perioden 2016-2017, og om rapporten bygger på de risikovurderinger som er foretatt.

Styret og daglig leders ansvar

Styret er ansvarlig for at foretaket har hensiktsmessige systemer for risikostyring og internkontroll. Daglig leder er ansvarlig for å

- sørge for å etablere en forsvarlig risikostyring og internkontroll på basis av en vurdering av aktuelle risikoer etter retningslinjer fastsatt av styret,
- følge opp endringer i foretakets risikoer løpende,
- påse at foretakets risikoer er forsvarlig ivaretatt i samsvar med styrets retningslinjer
- gi styret relevant og tidsriktig informasjon som er av betydning for foretakets risikostyring og internkontroll, herunder informasjon om nye risikoer og
- påse at foretakets risikostyring og internkontroll er dokumentert og blir gjennomført og overvåket på en forsvarlig måte.

Vår uavhengighet og kvalitetskontroll

Vi er uavhengige av selskapet i overensstemmelse med lov og forskrift og *Code of Ethics for Professional Accountants* (IESBA Code) og med de etiske kravene som er relevante for vårt oppdrag, og vi har oppfylt våre etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene og IESBA Code. Vi anvender *ISQC 1 [NORSK] – Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og forenklet revisorkontroll av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester* og opprettholder et omfattende system for kvalitetskontroll inkludert dokumenterte retningslinjer og prosedyrer vedrørende etterlevelse av etiske krav, faglige standarder og gjeldende lovmessige og regulatoriske krav.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave i henhold til forskriften er å avgi en uavhengig uttalelse til styret om hvorvidt foretakets risikovurderinger, den oppsummerende vurderingen av internkontrollen og dokumentasjonen av vurderingene er i henhold til forskriften, og om foretakets rutiner sikrer at den samlede vurderingen av risikosituasjonen som er forelagt styret, bygger på de risikovurderinger som er foretatt.

Vi har utført vårt arbeid i samsvar med internasjonal standard for attestasjonsoppdrag "ISAE 3000 Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon". Standarden krever at vi planlegger og utfører handlinger for å oppnå betryggende sikkerhet for at foretaket har gjennomført risikovurderingen, vurdert gjennomføringen av internkontrollen og dokumentert dette. Standarden krever videre at vi skal kontrollere utvalgte deler av materialet som daglig leders rapport om risikostyring og internkontroll bygger på, herunder om det er samsvar mellom daglig leders rapport og det underliggende materialet. Vårt

attestasjonsoppdrag har omfattet handlinger knyttet til foretakets vurderinger og rapportering for å kunne attestere at de er gjennomført i henhold til forskriften, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten og kvaliteten av selskapets interne kontroll.

Etter vår mening er innhentet bevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening:

- er det foretatt risikovurderinger i henhold til forskriften § 6 annet ledd
- er det foretatt oppsummerende vurdering av internkontrollen i henhold til forskriften § 7 annet ledd
- foreligger dokumentasjon i henhold til forskriften § 8
- sikrer foretakets rutiner at den samlede vurdering av risikosituasjonen som er forelagt styret, bygger på de risikovurderingene som er foretatt.

Begrensning i distribusjon

Denne uttalelsen er utarbeidet med sikte på internt bruk, og kan ikke distribueres til tredjepart med unntak av Finanstilsynet, uten vårt skriftlige samtykke.

Harstad, 6. desember 2017

Enter Revisjon Hålogaland AS

Jon Arne Torbergsen
Statsautorisert revisor

Til Styret i Harstad kommunale pensjonskasse

AKTUARERKLÆRING FOR 2017

Gabler Pensjonstjenester AS er ansvarshavende aktuar for Harstad kommunale pensjonskasse. Undertegnede utøver arbeidet på vegne av Gabler Pensjonstjenester AS.

Som pensjonskassens ansvarshavende aktuar skal Gabler Pensjonstjenester AS sørge for at pensjonskassen til enhver tid blir drevet på en forsikringsteknisk ansvarlig måte. I henhold til dette har vi vurdert den forsikringstekniske situasjon for Harstad kommunale pensjonskasse for 2017.

Rimeligheten i fordelingen i henhold til Lov om Forsikringsvirksomhet § 3-13 (Tilordning av avkastning, overskudd) og § 3-14 (Overskudd på risikoresultat) er vurdert i samsvar med Lov om Forsikringsvirksomhet § 3-18 a) (Anvendelse av overskudd tilordnet kontrakten).

Pensjonskassen har benyttet pristariffer som er meldt til Finanstilsynet i samsvar med Lov om Forsikringsvirksomhet § 3-7 (Meldeplikt og tilsyn med pristariffer).

Premiereserven for de kontraktfastsatte forpliktelsene er beregnet i samsvar med Lov om Forsikringsvirksomhet § 3-9 (Premiereserve knyttet til kontraktfastsatte forpliktelser).

Etter vår vurdering er disse forhold i samsvar med lov og forskrifter, og pensjonskassen oppfyller gjeldende krav til avsetninger.

Oslo, 21. mars 2018

Gabler Pensjonstjenester AS

Irene Byermoen
Aktuar